

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İLLEGAL KOPYALAMA VE TELİF HAKLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

İsmet Arıcı¹

Öz

İnsanların yaratıcı fikirleri ile oluşturdukları eserler toplumun gelişim sürecinde önemli rol oynarlar. Bu eserlerin gelişmesi ve çoğalması için eser sahiplerinin haklarının korunması ve emeklerinin karşılıklarını alabilmeleri açısından büyük bir önem taşır.

Matbaanın bulunduğu 15. yüzyıldan sonra günümüze dek gelen süreçte eser sahiplerinin hakları gündeme gelmiş ve belirli dönemlerde eser sahiplerinin haklarının korunması adına antlaşmalar imzalanmış ve kanunlar çıkarılmıştır. Gelişen teknoloji ile başlayan dijital dönemde kopyalama yöntemleri çoğalmış, bunlara karşın alınan önlemler izinsiz kopyalamayı tamamen engelleyememiştir.

Araştırmada güzel sanatlar eğitimi bölümlerindeki müzik ve resim öğretmeni adaylarının konuya yönelik yaklaşımlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın, geleceğin sanatçı-öğretmen adaylarında farkındalık yaratmak ve illegal kopyalama ile ilgili yeni çalışmalara ışık tutmak açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada Naralan ve Özdemir tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Ankette yer alan sorular arasında 12'si yasadışı müzik edinimi, 7'si yasadışı kopyalama, 8'i kaçak bilgisayar yazılımı ve kopyalama olmak üzere toplam 27 soru yer almıştır.

Araştırmada Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünden 53 kişi müzik öğretmenliği, 72 kişi resim öğretmenliğinden olmak üzere toplam 125 kişiye anket uygulanmıştır. Uygulanan ankette öğrencilerin izinsiz kopyalamaya yönelik görüşleri alınmış ve sonuçları analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, katılımcıların büyük bir çoğunlukla izinsiz eser kopyalamanın suç olduğu, bu konunun ahlaki bir sorun olduğu konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Ancak özellikle sanat alanında öğretmen ve sanatçı adayı olmalarına rağmen izinsiz kopyalama yaptıkları da sonuçlara yansımıştır. Bu suçun denetimi ve cezai sorumlulukları konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları da verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Fikri mülkiyet, Yasadışı kopyalama, Telif hakları, Güzel sanatlar eğitimi

The Students' Point of views in Fine Arts Education Department on Illegal Copying and Copyrights

Abstract

The works created by people's creative ideas play an important role in the development process of the society. For the development and proliferation of these works, it is important to ensure the artists/the authors and their works by preserving their rights.

In the process starting from the 15th century when printing was invented to the present, the rights of authors has been an issue; contracts has been made and laws has been introduced in certain periods to protect the rights of authors. In the digital era which started with the developing technology, copying

¹ Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı, ismetarici@yahoo.com

methods have increased, while the measures taken have not been able to completely prevent unauthorized copying.

The aim of the study was to determine the approaches of music and art teacher candidates in the departments of fine arts education. This research is thought to be important in terms of creating awareness in future artist-teacher candidates and offering an insight for the new studies about illegal copying.

The questionnaire prepared by Naralan and Özdemir was used in the study. The questions included in the survey were the total of 27 questions, 12 of which included illegal music acquisition, 7 of them illegal copying, 8 of them using illegal computer software and copying.

In the research, the survey was conducted with a total of 125 people from Marmara University Atatürk Faculty of Education Departments of Fine Arts; 53 of them from the department of music education, and 72 of them from the department of art education. In the survey, students' opinions about unauthorized copying were taken and the results were analyzed.

As a result of the research, it has been understood that the participants agree on the fact that unauthorized copying is mostly a crime and also a moral issue. However, even though they are teachers and artist candidates in the field of art, the results indicate that they have been copying without authorization. It is also understood from the answers that they do not have enough information about the supervision and criminal responsibility of this illegal act.

Keywords: *Intellectual property, Illegal copying, Copyrights, Fine arts education*

1. Giriş

İnsanların yaratıcı fikirleri ile oluşturdukları eserler toplumun gelişim sürecinde önemli rol oynarlar. Bu eserlerin gelişmesi ve çoğalması için eser sahiplerinin haklarının korunması ve emeklerinin karşılıklarını alabilmelerinin sağlanması büyük bir önem taşır.

Fikri hakların gelişiminin dönüm noktası modern matbaanın 15. yüzyılda bulunması olarak kabul edilir. Bu sayede, üretilen eserler sayısız olarak çoğaltılmaya başlanmış, bu yolla kazanç elde eden girişimci bir sınıf doğmuş, bunun sonucunda da fikri haklar alanında hukuki koruma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İlk kanuni düzenlemeler idari otoritelerin emirleriyle verilen basım imtiyazları şeklinde olmuştur. Bu, eser sahibinin haklarının korunmasından öte yayınevlerinin korunmasına yönelik imtiyazlardır (Cebe ve Suçin, 2014:122).

1883 tarihli “sinai mülkiyetin” korunmasına mahsus Paris Sözleşmesi ile 1886 tarihli “edebi ve artistik eserlerin” korunmasına dair Bern Sözleşmesinde fikri ve sinai mülkiyet terimi tercih edilmiş. Fikri mülkiyet, fikir ve sanat eserlerini; sinai mülkiyet ise patentler, markalar, ticaret unvanları ile diğer ad ve işaretleri içerdiği görüşü önemini kaybetmiştir. Çünkü sadece fikir ve sanat eserlerinde değil, patentler, faydalı modeller endüstriyel tasarımlarda da fikri ürün söz konusudur, bunlar da fikrin, yaratıcı faaliyetin sonuçlarıdır. Diğer yandan, fikir ve sanat eserleri alanı da sanayileşmiş, bu eserler de sinai mahiyet kazanmışlardır (Sert, 2008:5).

1961 yılında imzalanıp 1964 yılında altı ülkenin onaylamasıyla yürürlüğe giren ve 58 ülkenin üye olduğu “İcracı sanatçılar, Fonogram üreticileri ve yayın kuruluşlarının korunması hakkındaki Roma Sözleşmesi” sonucunda, anılan bu kuruluşlara yönelik düzenlemeler yapılmış ve sözleşmenin yürütülmesinden WIPO, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) sorumlu tutulmuştur”. Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı İcracı Sanatçı ve Fonogramlar Anlaşması 1996 yılında 50 ülke tarafından imzalanmasından sonraki süreçte 26 Nisan 2001 tarihinden itibaren her yılın Nisan ayının 26. günü ”Dünya Fikir ve Mülkiyet Günü” olarak kutlanmaktadır (Cebe ve Suçin, 2014:123).

Önceleri yazılı ve basılı eserlerin fotokopi veya baskı makineleri ile kopyalanmaları daha çokça gündemde iken, son yıllarda hızla gelişen teknoloji ile birlikte dijital yayınların bilgisayarlar, taşınabilir bellekler, CD ve DVD ler yolu ile depolanması ve kopyalanması öne çıkmıştır.

Uluslararası Reprodüksiyon Hakkı Sahipleri Federasyonu, elektronik kopyalamayı şu şekilde açıklamaktadır (Naralan ve Özdemir’den Akt. Yılmaz, 2005:129).

- Telif haklı eserlerin optik tarayıcı ya da görüntü işlemciden yararlanılarak elektronik formata döndürülmesi
- Basılı formattaki eserlerin kelime işlemci ile tekrar oluşturulması
- Çevrimiçi veri tabanından, disketten ya da CD ROM’dan basılı formata dönüştürme
- Veritabanlarından doğrudan bilgisayara yükleme
- Telif haklı elektronik ürünün yerel ağa gönderilmesi
- Telif hakkıyla korunan eserlerin elektronik posta ya da faks ile gönderilmesi

Yasal düzenlemeler her zaman teknolojik gelişmeleri izlemektedir. Ancak, gelişen teknoloji telif haklarının korunması için de yeni olanaklar sunmaktadır. Örneğin, elektronik ortamdaki eserlerin telif haklarını korumak için dijital filigran vb. gibi teknolojik çözümler sunulmakta, telif hakları elektronik telif hakkı yönetim sistemleri aracılığıyla izlenmeye çalışılmaktadır. Bu tür önlemler bir yandan yasal olmayan kullanımları engellerken bir yandan da kişisel ya da eğitim-öğretim amaçlı yasal kullanımları engelleyebilmektedir. Kütüphanelerin basılı eserleri kullanım ya da koruma amacıyla

kopyalamalarına izin verilirken dijital bilgi kaynaklarını bu amaçlarla kopyalamak kısıtlanabilmektedir (Tonta, 2002:3).

Bilgisayar teknolojisinin ilerlemesiyle müzik ürünlerini dijital olarak kopyalama olanakları ve internet teknolojisinin gelişmesiyle yasa dışı veri paylaşımının kolaylaşması sonucu müzik endüstrisinde fiziksel ve dijital korsanlık artmıştır. Bilgisayar teknolojisindeki ilerlemeler sonucu ürünlerin dijital hale gelmesi ile müşteriler ücretsiz ve kolayca istedikleri müzik ürünlerine ulaşabilmektedirler (Yılmaz ve Kapancıoğulları, 2007:273).

Özellikle bilgisayarların bilgileri saklama, kopyalama ve çoğaltmadaki başarısı plak şirketleri tarafından pazara sunulan CD formatındaki albümlerin bilgisayarlar yardımıyla çoğaltılmasını kolaylaştırmıştır. Bu durumda engellenmesi oldukça güç olan fiziksel korsanlık doğmuştur. Fiziksel korsanlık yasa dışı olarak çoğaltılan ürünlerin sokak veya caddelerde satılmasıdır. Daha sonra bu ürünlerin MP3 denilen sıkıştırılmış müzik formatına dönüştürülüp internet üzerinden kişiler arası paylaşımına açılmasıyla da dijital korsanlık ortaya çıkmıştır (Yılmaz, Özdil ve Kapancıoğulları, 2009:75).

Farklı teknolojiler aracılığıyla internetten müzik eserlerine ulaşmak son derece kolaylaşmıştır. Müzik eserleri bilgisayara yüklenebilmekte ya da kişinin bilgisayarına indirilebilmektedir. Ayrıca 'streaming' (gerçek zamanlı veri akışı) sistemiyle sıkıştırılmış ve dijital formattaki işitsel dosyaların internete bağlı kullanıcılara iletimi sağlanmaktadır. Bu teknolojinin sağladığı olanak, eserin geçici bir zaman dilimi içinde bilgisayarın ön belleğinde saklı tutulması ve kalıcı kopya elde edilememesidir (Akçayır ve Akçayır' dan Akt. Karahisar, t.y.: 8).

İnternet, diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak telif hakları açısından müzik sektörünü daha çok etkilemiştir. İnternetle birlikte iki büyük problem gün yüzüne çıkmıştır: İnternetteki anonimlik ve internetten müzik indirmenin kolaylığı. İnternet bağlantı hızının giderek artması, MP3 formatıyla sıkıştırma imkânı, P2P veri paylaşım sisteminin varlığı sayesinde eserler kolaylıkla ve zahmetsizce kopyalanmakta, çoğaltılmakta ve paylaşılmaktadır. Ülkemizde ve dünyada geleneksel (fiziki) satışların yerini dijital-online satışlar almaya başlamıştır. Bu durum, eser sahiplerine maddi ve manevi açıdan zarar vermekte ve müzik endüstrisini zorlamaktadır (Karahisar, t.y.:12).

Paylaşım seviyesi artarken, kullanıcıların bilinç düzeyinin artmamış olması paylaşım/ etkileşim kültürü klasik telif hakları ihlallerinde bir artışa sebep olmuştur. Aslında bu etki sosyal medyanın gelişiminden ziyade İnternet teknolojisinin gelişimine dayandırılmadır (Kaynak ve Koç, 2015:395).

İletişim teknolojisinin gelişimine paralel olarak, özellikle uydu aracılığıyla iletişimin gerçekleşmesi sonucu çıkan problemler uluslararası alanda yeni düzenlemeler yapılmasına yol açmıştır. Bu düzenlemelerle toplumun bilgi edinme hakkı ile kişi olarak eser yaratıcısının hakları arasında denge bulmaya çalışılmıştır (Sarmaşık, 1995:171).

Farklı araçların kullanımıyla yaygınlaşan elektronik bilgi kullanımı, hukuki ve etik anlamda yaşanan mülkiyet haklarının korunmasıyla ilgili sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle de, bilişim teknolojilerini kullanarak bilginin yayılımında öncülük eden yazılımcılar bu konuda büyük sıkıntı yaşamaktadırlar. Hukuki açıdan yeterince kanıt bulamayan yazılımcılar, kendilerince farklı yazılım yöntemleri geliştirerek bu haklarını korumaya çalışmaktadırlar (Erdem, 2008:17).

Tüm dünyada telif hakları, ülkelerin kültürel, sanatsal ve ekonomik gelişimi için büyük önem taşır. Dolayısıyla telif hakkı ihlalleri ülkelerin geleceği için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Bunun farkında olan ülkeler, ihlalleri en aza düşürmek için ciddi önlemler almaktadırlar. Böylece, vergi kayıplarının ve işsizliğin azalması, üretimin artırılması, sektörlerin gelişmesi ve ülkenin refaha ulaşması sağlanır (Memduhoğlu, 2008:125).

Esasen teknik olarak dijital ürünlerin de haksız kopyalamaya karşı bir takım teknik mekanizmalar ile donatılması mümkündür. Bu alandaki gerçekleşen sürekli yeni gelişmeler de nihayetinde haksız kopyalama riskini bir ölçüde azaltmaktadır. Diğer taraftan dijital ürünlerin internetten sürekli şekilde indirilmesi yerine, web tabanlı olarak (streamen) eserden örneğin bir üyelik vs. kapsamında yararlanma giderek yaygınlaşmaktadır (Aksu, 2016:19).

Bu araştırmada müzik öğretmenliği ve resim öğretmenliği bölümlerindeki öğrencilerin yasal olmayan kopyalama ve telif haklarına yönelik görüşleri incelenmiştir.

2. Amaç

Araştırmada güzel sanatlar eğitimi bölümlerindeki müzik ve resim öğretmeni adaylarının konuya yönelik yaklaşımlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın, geleceğin sanatçı-öğretmen adaylarında farkındalık yaratmak ve illegal kopyalama ile ilgili yeni çalışmalara ışık tutmak açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Araştırmada Naralan ve Özdemir'e ait (Naralan ve Özdemir, 2016) üniversite öğrencilerinin çeşitli programlar, müzik ve basılı yayınları izinsiz kopyalamalarının nedenleri ve bu kopyalama hakkındaki düşünceleri ile ilgili hazırladıkları anket kullanılmıştır. Anketteki sorular 12'si yasal olmayan müzik edinme, 7'si yasal olmayan kitap kopyalama ve 8'i de yasal olmayan bilgisayar yazılımı kopyalama ve kullanma ile ilgili olmak üzere toplam 27 sorudan oluşmaktadır.

Anket Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Katılımcılar 53 kişi müzik, 72 kişi resim Öğretmenliği anabilim dalı öğrencisi olmak üzere toplam 125 kişidir. Çalışma grubuna ait detaylar tablo 1 de belirtilmiştir.

Tablo 1.

Çalışma grubunun tanıtılmasına yönelik betimsel analiz tablosu

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	34	27,2
	Kadın	91	72,8
Sınıf	1. Sınıf	78	62,4
	2. Sınıf	16	12,8
	3. Sınıf	31	24,8
Anabilim Dalı	Müzik	53	42,4
	Resim	72	57,6

Elde edilen veriler istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve sorulara verilen cevapların frekans yüzde dağılımları hesaplanarak, bulgular yorumlanmıştır.

4. Bulgular

4.1. Telif haklarına yönelik genel sorular ve görüşler

Tablo 2a.

Telif haklarına yönelik genel görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz eser kopyalamanın ihlal ve suç olduğunu biliyor musunuz?	f	%
Evet	113	90,4
Hayır	12	9,6
Toplam	125	100

Tablo 2b.

Telif haklarına yönelik genel görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan kopyalamanın nasıl denetlendiği ve sonucunda cezai sorumlulukların neler olduğu konusunda bilgi sahibi misiniz?	f	%
Evet	47	37,6
Hayır	78	62,4
Toplam	125	100

Tablo 2c.

Telif haklarına yönelik genel görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan kopyalamayı ahlaki bir sorun olarak görüyor musunuz?	f	%
Evet	93	74,4
Hayır	32	25,6
Toplam	125	100

Tablo 2 (a, b, c) incelendiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (113 kişi %90,4) izinsiz eser kopyalamanın suç olduğunu bildiği görülmektedir. Önemli bir çoğunluk (93 kişi %74,4) bunu ahlaki bir sorun olarak görürken, 32 kişi (%25,6), yasal olmayan kopyalamayı ahlaki bir sorun olarak görmemektedir. Katılımcıların yasal denetim ve cezai sorumluluklar konusunda çoğunlukla bilgi sahibi olmadıklarını (78 kişi %62,4) belirtirken, % 37,6'sı (47 kişi), bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

4.2. Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik sorular ve görüşler

Tablo 3a.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan müzik indiriyor musunuz?	f	%
Evet	78	62,4
Hayır	47	37,6
Toplam	125	100

Tablo 3b.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan müzik edinme şekli	f	%
Yasal olmayan kopya aldım	41	37,61
Yasal olmayan kopya indirdim	23	21,11
Her ikisi	45	41,28
Toplam	109	100

Tablo 3c.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan şekilde müzik edinme nedeni	f	%
Ekonomik nedenler	60	51,72
Satın alacak zamanım yoktu	29	25,0
Müzik için para ödenmez	27	23,28
Toplam	116	100

Tablo 3d.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Müzik indirme aracı?	f	%
Cep telefonu	56	44,8
Bilgisayar	16	12,8
Her ikisi	53	42,4
Toplam	125	100

Tablo 3e.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan şekilde müzik edinmenin eser sahibine zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	f	%
Evet	92	74,19
Hayır	32	25,81
Toplam	124	100

Tablo 3f.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan müzikleri paylaşıyor musunuz?	f	%
Evet	40	32,26
Hayır	84	67,74
Toplam	124	100

Tablo 3g.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan şekilde müzik indirdiğinizde vicdani rahatsızlık duyuyor musunuz?	f	%
Evet	38	30,4
Hayır	87	69,6
Toplam	125	100

Tablo 3h.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan şekilde müzik indirme sıklığınız nedir?	f	%
Her gün	25	22,52
1-2 günde bir	23	20,72
3-4 günde bir	14	12,62
5+ günde bir	49	44,14
Toplam	111	100

Tablo 3i.

Müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan şekilde müzik edinme nasıl engellenebilir?	f	%
Cezalar artırılarak	14	11,48
Müzik eseri fiyatları ucuzlatılarak	50	40,98
İnsanlar bilinçlendirilerek	19	15,57
Müzik indirme siteleri kapatılarak	20	16,39
Engellenemez	19	15,57
Toplam	122	100

Tablo 3 (a, b, c, d, e, f, g, h, i)'de müzik eserlerinin telif haklarına yönelik görüşler incelendiğinde, “yasal olmayan müzik indiriyor musunuz? sorusuna 78 kişinin (%62,4) evet, 47 kişinin (%37,6) hayır cevabı verdiği görülmektedir. “Yasal olmayan müzik edinme şekli?” sorusuna 16 kişi cevap vermemiştir. Cevap veren 109 kişinin dağılımı, kopya satın alma (41 kişi %37,61), internetten indirme (23 kişi %21,11), her iki yöntemi de kullanma (45 kişi %41,28) şeklindedir.

“Yasal olmayan şekilde müzik edinme nedenleri?” Sorusuna 116 kişi cevap vermiş, 9 kişi soruyu cevaplamamıştır. Cevaplar arasında ekonomik nedenler birinci sırayı alırken (60 kişi %51,72), satın alma için zaman yokluğu (29 kişi %25) ve müzik için para ödemenin gereksiz olduğu (27 kişi %23,28) görüşleri bunu takip etmektedir. “Yasal olmayan şekilde müzik edinmenin eser sahibine zarar verdiğini düşünüyor musunuz?” sorusunu cevaplayan 124 kişiden 92’si (%74,19) gibi önemli bir çoğunluk evet cevabı vermiştir. “Yasal olmayan yollarla edindiğiniz müziği paylaşıyor musunuz sorusuna 1 kişi cevap vermemiştir. Ancak yasal olmayan yollarla edindikleri müziği paylaşma oranı %32,26 (40 kişi) kadar bir oranda görünmektedir. 84 kişi (%67,74) paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Dikkat çeken bulgulardan bir tanesi de, yasal olmayan yollarla müzik edinmesinden dolayı vicdani rahatsızlık duyanların % 30,4 (38 kişi) gibi az bir oranda olmasıdır. “Yasal olmayan şekilde müzik edinme nasıl engellenebilir?” sorusuna 122 kişi cevap vermiştir. 14 kişi (%11,48), cezaların artırılması, 50 kişi (%40,98) eser fiyatlarının ucuzlatılması, 19 kişi (%15,57) insanların bilinçlendirilmesi, 20 kişi (%16,39) müzik indirme sitelerinin kapatılması gibi önlemlerle sonuç alınabileceği görüşünü belirtirken, 19 kişi (%15,57) yasal olmayan şekilde müzik indirmenin engellenemeyeceğini belirtmişlerdir.

4.3. Kitapların telif haklarına yönelik sorular ve görüşler

Tablo 4a.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kitap kopyalıyor musunuz?	f	%
Evet	33	27,05
Hayır	89	72,95
Toplam	122	100
İzinsiz kitap kopyalama nedeniniz?	n	%f

Daha ucuza mal olduğu için	49	62,82
Orijinalini bulamadığım için	29	37,18
Toplam	78	100

Tablo 4b.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kopya ne kadar ucuz olacaksa yapılır?	f	%
%50 daha ucuz ise	50	63,29
%40 daha ucuz ise	13	16,46
%30 daha ucuz ise	13	16,46
%20 daha ucuz ise	6	7,59
%10 veya daha az ucuz olsa bile	0	0
Toplam	79	100

Tablo 4c.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kitap kopyaladığınızda vicdani rahatsızlık duyuyor musunuz?	f	%
Evet	71	61,21
Hayır	45	38,79
Toplam	116	100

Tablo 4d.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kopyalanan kitap türü?	f	%
Ders kitabı	71	65,74
Roman-Hikaye	37	34,26
Toplam	108	100

Tablo 4e.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kitap kopyalamanın eser sahibine zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	f	%
Evet	87	74,36
Hayır	30	25,64
Toplam	117	100

Tablo 4f.

Kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

İzinsiz kitap kopyalama nasıl engellenebilir?	f	%
Cezalar artırılarak	13	10,92
Kitap fiyatları ucuzlatılarak	52	43,70
İnsanlar bilinçlendirilerek	21	17,65
Fotokopi çekme sınırlandırılarak	3	2,52
Fotokopiler cezalandırılarak	2	1,68
Yasal denetimler sıklaştırılarak	11	9,24
Engellenemez	17	14,29
Toplam	119	100

Tablo 4 (a, b, c, d, e, f)'deki kitapların telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri incelendiğinde, "İzinsiz kitap kopyalıyor musunuz?" sorusuna 33 kişi (%27,05) evet cevabı verirken, 89 kişinin (%72,95) hayır cevabı verdiği görülmektedir. 3 kişi soruyu cevaplamamıştır. "İzinsiz kitap kopyalama nedeniniz?" sorusuna 47 kişi cevap vermekten kaçınmıştır. Soruyu cevaplayan 78 kişiden 49'u (%62,82) daha ucuza mal olduğu için cevabını verirken, Orijinalini bulamadığım için cevabını verenler 29 kişidir (%37,18). "İzinsiz kopya ne kadar ucuz olacaksa yapılır?" sorusuna sadece 79 kişi cevap vermiş, 46 kişi soruyu cevaplamamıştır. 79 kişiden 50'si (%63,29) bu soruya "%50 den daha ucuz ise" cevabını vermiştir.

"İzinsiz kitap kopyaladığınızda vicdani rahatsızlık duyuyor musunuz?" sorusunu cevaplayan 116 kişiden 71'i (cevaplayanların %61,21 i) evet cevabını vermişlerdir. "İzinsiz kopyalanan kitap türü nedir?" sorusuna toplam 108 kişi cevap vermiştir. Bunların 71'i (%65,74) ders kitabı, 37'si ise (%34,26) roman-hikaye seçeneğini işaretlemişlerdir. "İzinsiz kitap kopyalamanın eser sahibine zarar verdiğini düşünüyor musunuz?" sorusunu cevaplayan 117 kişiden 87'si evet (%74,36), 30'u hayır (%25,64) cevabını vermişlerdir. "İzinsiz kitap kopyalama nasıl engellenebilir?" sorusuna 119 katılımcı cevap

vermiştir. Çoğunlukla (52 kişi %43,70) kitap fiyatlarının ucuzlatılması seçeneği işaretlenmiş, ikinci sırayı ise insanların bilinçlendirilmesi (21 kişi %17,65) almıştır.

4.4. Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşler

Tablo 5a.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım ediniyor musunuz?	f	%
Evet	56	46,28
Hayır	65	53,72
Toplam	121	100

Tablo 5b.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım edinme şekli?	f	%
Yasal olmayan kopyalama	66	64,08
Yasal olmayan kopya satın alma	16	15,53
Her ikisi	21	20,39
Toplam	103	100

Tablo 5c.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım edinme nedeniniz?	f	%
Ekonomik nedenler	83	74,77
Orijinalini bulamadığım için	28	25,23
Toplam	111	100

Tablo 5d.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla edindiğiniz yazılımı paylaştınız mı?	f	%
Evet	37	32,17
Hayır	78	67,83
Toplam	115	100

Tablo 5e.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla edinilen yazılımın türü?	f	%
Çeşitli uygulama programları	52	47,27
Çeşitli oyunlar	32	29,10
İşletim sistemi yazılımları	9	8,18
Eğitim amaçlı programlar	17	15,45
Toplam	110	100

Tablo 5f.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım edinmenin yazılımı üretene zarar verdiğini düşünüyor musunuz?	f	%
Evet	63	52,94
Hayır	56	47,06
Toplam	119	100

Tablo 5g.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım edindiğinizde vicdani rahatsızlık duyuyor musunuz?	f	%
Evet	50	43,48
Hayır	65	56,52
Toplam	115	100

Tablo 5h.

Bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşlerin frekans yüzdeleri

Yasal olmayan yollarla yazılım nasıl engellenebilir?	f	%
Cezalar artırılarak	22	18,04
Yazılım fiyatları ucuzlatılarak	53	43,44
İnsanlar bilinçlendirilerek	18	14,75

Yazılım kopyalama sınırlandırılarak	0	0
Korsan yazılım indirme siteleri kapatılarak	6	4,92
Engellenemez	23	18,85
Toplam	122	100

Tablo 5 (a, b, c, d, e, f, g, h)'deki bilgisayar yazılımlarının telif haklarına yönelik görüşler incelendiğinde, “yasal olmayan yollarla yazılım ediniyor musunuz?” sorusunu 4 kişinin cevaplamadığı görülmektedir. Soruyu cevaplayan 121 kişiden 56’sının (%46,28) evet cevabını, 65 kişinin ise (%53,72) hayır cevabını verdiğini görmekteyiz. “Yasal olmayan yollarla yazılım edinme şekli?” sorusuna ise 103 kişi cevap vermiş, 66 kişi (%64,08) yasal olmayan kopyalama, 16 kişi (%15,53) yasal olmayan kopya satın alma, 21 kişi (%20,39) ise her ikisi seçeneğini işaretlemişlerdir. “Yasal olmayan yollarla yazılım edinme nedeniniz?” sorusunu cevaplayan 111 kişiden 83’ü %74,77 gibi bir çoğunlukla ekonomik nedenleri gerekçe göstermiştir. 28 kişi ise (%25,23) yazılımın orijinalini bulamadıklarını ifade etmişlerdir

“Yasal olmayan yollarla edindiğiniz yazılımı paylaştınız mı?” sorusunu cevaplayan 115 kişiden 37’si (%32,17) evet, 78’i ise (%67,83) hayır cevabını vermişlerdir. “Yasal olmayan yollarla edinilen yazılımın türü?” sorusuna 110 kişi cevap vermiştir. Yasal olmayan yollarla edinilen yazılımların başında çeşitli uygulama programları (52 kişi %47,27) ve çeşitli oyunlar (32 kişi %29,10) gelmektedir. Daha sonra sırası ile eğitim amaçlı programlar (17 kişi %15,45) ve işletim yazılımları (9 kişi %8,18) gelmektedir. “Yasal olmayan yollarla yazılım edinmenin yazılımı üretene zarar verdiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna 119 kişi cevap vermiş, 63 kişi (%52,94) evet seçeneğini işaretlerken 56 kişi de (%47,06) hayır seçeneğini işaretlemiştir.

“Yasal olmayan yollarla yazılım edindiğinizde vicdani rahatsızlık duyuyor musunuz?” sorusunu 115 kişi cevaplamıştır. 50 kişi (%43,48) evet seçeneğini işaretlerken 65 kişi de (%56,52) hayır seçeneğini işaretlemiştir. “Yasal olmayan yollarla yazılım nasıl engellenebilir?” sorusunu 122 katılımcı cevaplamıştır. Bunlardan 22’si (%18,4) cezalar artırılarak, 53’ü (%43,44) yazılım fiyatları ucuzlatılarak, 18’i (%14,75) insanlar bilinçlendirilerek, 6’sı (%4,92) korsan yazılım indirme siteleri kapatılarak, 23’ü ise (%18,65) engellenemez ifadesini işaretlemişlerdir. Bu bulgulara dayanarak tıpkı müzik ve kitap kopyalama gibi, yazılım kopyalamanın da en önemli gerekçesi olarak ekonomik nedenlerin gösterildiğini söyleyebiliriz.

5. Sonuç ve Öneriler

Bulgular incelendiğinde genel olarak katılımcıların, izinsiz eser kopyalamanın suç olduğu, aynı zamanda ahlaki bir sorun olduğu konusunda büyük bir çoğunlukla hem fikir oldukları görülmektedir. Ancak bu suçun denetimi ve cezai sorumlulukları konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları da verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Araştırmaya göre, yasal olmayan kopyalamada en yüksek oranın müzik eserlerine yönelik olduğu, bunu bilgisayar yazılımlarının takip ettiği, kitap kopyalamanın ise diğerlerine göre daha az olduğu sonucuna varılmaktadır. Özellikle müzik eserlerinin geniş kitlelerce rağbet görmesi ve bu alandaki üretimin tamamen dijital platformlara yönelmesi, müzik eserlerinin fazlaca kopyalanmasının başlıca nedenlerindedir. Yasal olmayan sitelerde izinsiz kopya dağıtımında önemli bir rol oynamaktadır. Dijital kopyalamanın neredeyse tamamen maliyetsiz olması da kitlelere cazip gelmektedir. Katılımcılar müzik eseri ve kitap üreticilerinin izinsiz kopyalamadan daha fazla zarar gördüğünü belirtirlerken, bilgisayar yazılımı üretenler için daha az oranda bu fikre katılmışlardır.

Müzik eserleri, kitaplar ve bilgisayar yazılımlarının izinsiz kopyalanmalarına en önemli neden olarak ekonomik nedenler gösterilmektedir. Buradan hareketle, eser fiyatlarının ucuzlatılmasının orijinal ürün kullanımını artırabileceği görüşü önem kazanmaktadır. İzinsiz kitap kopyalamada rağbet özellikle ders kitapları yönündedir. Bu da üniversite öğrencilerinin ders materyallerini ucuz yolla temin

etmeleri eğiliminden kaynaklanmaktadır. Eğitimin temel ve vazgeçilmez materyalleri olan kitapların illegal kopyalanması yasal satışların azalmasına neden olmaktadır. Bu durum yayın evlerine zarar vermekte dolayısı ile kitap yazarlarının üretkenliğini de olumsuz etkilemektedir.

Bilgisayar yazılımlarının izinsiz kopyalanmasında ise çeşitli uygulama yazılımları ve oyunlar yüksek oranda tercih edilmektedir. Ofis uygulamalarından mesleki alan yazılımlarına kadar her şeyin bilgisayar programı ile yürütüldüğü günümüz dünyasında ihtiyaçların da bu yönde ağırlık kazanması normaldir.

İlegal kopyalamaların engellenmesi için ağırlıklı görüşler ürünlerin ucuzlatılması, insanların bilinçlendirilmesi ve cezaların artırılması yönündedir. Ancak izinsiz kopyalamanın tamamen engellenemeyeceğini öne süren görüşler de mevcuttur.

Akçayır ve Akçayır'ın 2017 de yayınlanan araştırma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin interneti eğitimsel amaçlı oldukça yoğun bir şekilde kullanmalarına karşın telif haklarını göz ardı ettikleri belirlenmiştir.

Yılmaz ve Kapancıoğulları (2007) üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri ve edinim yolları konusundaki tercihlerine yönelik yaptıkları çalışmada, internet kullanarak yeni sanatçılar ve albümleri hakkında bilgi sahibi olan katılımcıların satın alımlarının artmadığı, tam aksine %49 civarında azaldığını belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın en çarpıcı yanlarından biri de katılımcıların hem sanat eğitimcisi öğretmen adayları hem de geleceğin eser üreticileri olmasıdır. Bulgulara bakıldığında araştırmacıların izinsiz kopyalamanın suç olduğunu, bu eylemin ahlaki bir sorun olduğunu bilip kabul etmelerine karşın, izinsiz kopyalamayı uygulamalarıdır.

Araştırmanın sonuçları göz önüne bulundurarak illegal kopyalamayı engellemek ya da en aza indirmek amacı ile şunlar yapılabilir:

- İnsanlar telif haklarına yönelik olarak bilinçlendirilmeli, denetimi ve cezai sorumlulukları konusunda daha fazla bilgilendirilmeli bu konuda farkındalık oranı yükseltilmelidir. Özellikle eğitim programlarının içine buna yönelik ders veya seminerler konmalıdır.
- İzinsiz kopyalanan bu ürünlerin fiyatları daha uygun rakamlara çekilmeli ve yasal kullanım cazip hale getirilmelidir.
- Bu yöndeki hukuki tedbirler güçlendirilmeli, denetimler artırılmalıdır. İzinsiz kopyalamaya zemin oluşturan indirme siteleri ve izinsiz kopyalamayı ticarete ve haksız kazanca dönüştürenler ağır şekilde ceza ve yaptırımlara maruz bırakılmalıdır.

Kaynakça

- Akçayır, M., Akçayır, G. (2017). Eğitimsel amaçlı internet kullanımı: üniversite öğrencilerinin telif hakları hakkında tutum ve görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kural ve Uygulama*, 7(1), 105-120.
- Aksu, M. (2016). İnternet üzerinden yayılan eserlerde tükenme ilkesi? (Dijital tükenme ilkesi?). *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 2(1), 1-22.
- Cebe, R., Sucin, H. (2014). Fikir ve sanat eserleri kanununun kısa tarihçesi ve eser üreticileri açısından önemi. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 2(1), 120-127.
- Erdem, Z. (2008). *Öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini kullanımlarının etik açıdan değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karahisar, T. (t.y.). İnternette müzik eserlerinin paylaşımı ve telif hakları sorunu. *Academia*, 1-14.
Erişim adresi:
http://www.academia.edu/19612574/%C4%B0nternette_M%C3%BCzik_Eserlerinin_Payla%C5%9F%C4%B1m%C4%B1_ve_Telif_Haklar%C4%B1_Sorunu
- Kaynak, S., Koç, S. (2015). Telif hakları hukukunun yeni macerası: Sosyal medya. *Cyprus International University Folklor/Edebiyat dergisi*, 21(83), 389-410.
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Kültürel ve sanatsal yaratıcılığın teşvik edilmesi ve etik yükümlülükler bağlamında telif haklarının korunmasına ilişkin kavramsal bir çözümleme. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 118-128.
- Naralan, A., Özdemir, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin yasal olmayan kopyalamalar ile ilgili davranışları ve düşünceleri. *Uluslararası 8. bilgi, ekonomi ve yönetim kongresi bildiriler kitabı* (s. 525-537) içinde. İstanbul.
- Sarmaşık, J. (1995). Radyo ve televizyon yayıncılığında telif hakları ve komşu hakların korunması. *Marmara İletişim dergisi*, 9, 161-172.
- Sert, M. (2008). *Elektronik belgeler ve telif hakları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tonta, Y. (2002). Elektronik Kaynaklarda Yasal Sorunlar. *PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı* içinde. Ankara: Milli Kütüphane.
- Yılmaz, C. ve Kapancıoğulları, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin müzik ürünleri ve edinim yolları konusundaki tercihleri. *Selçuk Üniversitesi, Karaman I.I.B.F Dergisi*, 9(12), 272-281.
- Yılmaz, C., Özdi, T. ve Kapancıoğulları, Ö. (2009). Genç kadın ve erkeklerin müzik ürünü dinleme cihazı ve korsan ürünler karşısındaki tutum farklılıkları. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(1), 74-88.
- Yılmaz, M. (2005). Teknik açıdan internet ve telif hakkı. *Türk kütüphaneciliği*, 19(1).